

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum in tactibus, & osculis, & alijs huiusmodi illecebris constat
peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

actum. Nam si malum humanae vitae sumatur, ut conforme recte rationi, puta, ut poena debita ab eo qui potest talem poenam infligere, sic actus contra bonum humanae vitae est bonus, ut patet quum iudex interficit latronem. Si verò consideratur, ut difforme rationi, puta, ut illatum abique rationabili causa auctoritate &c. sic reddit actum ma-

Habet ex-
profic in li.
de honesta-
te mulieris,
cap. 3. ante
medium, co-
mo 9.
Lib. 3. cap.
39. circa fi-
nem.

lum. Et quia bono humanae vitae, ut obiectum est actus venerei, debetur quod secundum se, con-sequens est, quod omnem actum venereum destitutum tali ordine reddit malum, ac per hoc reddit actum fornicationis. ¶ Ad quintum negatur secunda pars antecedentis: quoniam fornicatio per se, & ex intentione operis intendit nocuumentum prolis, quamvis non ex intentione operantis, quia est actus destitutus debito ordine ad bonum prolis. ¶ Ad sextum negatur secunda pars antecedentis, loquendo per se: quoniam cum fornicatione non statim se educatio & instructio debita prolis. Loquendo autem in antecedente per accidens, neganda est consequentia, quia ex his quae sunt per accidens, non variatur substantialis gravitas criminis. ¶ Ad septimum negatur consequentia: quoniam bonum quo quantum in se est, prius fornicatio, est maius quam bonum quo prius furtum, quanto educatio, & instructio maior est exterioribus bonis, quae furto subiacent. Gravis enim substantialis peccatorum, de qua agitur, penditur ex obiecto per se, & non ex circumstantiis vilitatis, aut damni adiuncti. ¶ Ad octavum dicitur, quod ut saepe dictum & probatum est, fornicatio directè & per se ex parte operis intendit ad malum educationis, & instructionis quamvis possit effectus impediri, quod non aufert malitiam suam actui: & ideo tam ratio, quam conclusio auctoris stat solida. Et tu hinc bene nota, quod peccata carnis dicuntur minoris culpa non respectu peccatorum, quibus proximus offenditur in bonis exterioribus, sed respectu spiritualium peccatorum.

AD SECUNDUM DICENDUM, quod ille qui fornicatur, dicitur peccare in corpus suum, non solum quia fornicationis delectatio consumatur in carne, quod etiam in gula accidit: sed etiam quia contra bonum proprii corporis agit, qui fornicatur, in quantum, scilicet indebitè resolvit illud, & inquinat, & alteri commiscet. Nec tamè propter hoc sequitur, quod fornicatio sit gravissimum peccatum, quia ratio in homine praevalet corpori: unde si sit peccatum magis repugnans rationi, gravior erit.

AD TERTIUM DICENDUM, quod peccatum fornicationis est contra bonum speciei humanae, in quantum impedit generationem singulari unius hominis nascituri. Magis autem pertingit ad rationem speciei qui actu iam participat spe-

non constat. Apparet autem ex tribus in primis non intendit auctor nisi ordinari ad evitandum vel delectationem mortalem. Primum, quia contra peccata ex sua specie, distinguuntur peccata nisi statuerit hoc in elemosina propter laetitiam, quam qui est potentia homo: & secundum hoc etiam homicidium est gravior quam fornicatio, & omnes luxuriae species, tamquam magis bono speciei humanae repugnans. Bonum enim divinum est maius bono speciei humane: & ideo etiam peccata quae sunt contra Deum, sunt maiora. Nec fornicatio est directè peccatum in Deum, quasi fornicator, Dei offensam intendat: sed ex consequenti sicut & omnia peccata mortalia. Sicut enim membra corporis nostri, sunt membra Christi, ita etiam & spiritus noster est unum cum Christo, secundum illud 1. ad Corin. 6. Qui adhæret Deo, unus spiritus est. Unde etiam peccata spiritualia sunt magis contra Christum, quam fornicatio.

ARTICULUS IIII.
Primum in tactibus, & osculis, constituitur peccatum mortale.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod in tactibus, & osculis non constituitur peccatum mortale. Apóstolus enim ad Ephes. 4. dicit. Fornicatio autem, & omnis immunditia, & avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos. Subdit autem, Aut turpitudo. * glo. ut in osculis & amplexibus: aut stultiloquium, & blanda verba: aut scurrilitas, quae a stultis curialitas dicitur, id est,

minatur, cum nō est cur oscula libidinosa. ¶ Scilicet verò dubij ratio est. Tempore illius temporis, quod non est mortale, & attribuitur auctoritati, & contra arguitur. Tum primo, quia nec delectatio ipsa consequens, alibi reperitur peccati mortalis. Tum secundo, quia in delectatione ad primum, Apóstolus non reprobatur mortalitas: quia non habent mortem peccata, nisi in quod ordinatur ad procreationem, dicitur in fornicationem &c. Tum tertio, quia in Mat. 5. allata in liera, Qui videt mulierem nudam, &c. inuatur: quia ut patet, loquitur de peccato mortali &c. Nec allata auctoritas, quia in turba impudicitiam virginum, que delectationem nihilominus se virgines dicebant. Et tamen non continentur non per existentiam carnis, sed & testificati onem, quia saltem ad carnem, & in signa propinqua. Tum quarto, quia licet, contentus in delectationem peccati mortale, ergo si oscula, tactus, & amplexus fuerint, ipsa erant mortalia peccata. Licet enim, consequentia tamen nihil valent, quia oscula, & hmoi, ut solum in delectationem ad actum & delectationem carnis, & hoc possunt habere proprios colores, & in actu, quod delectationem, & non contentum autem est, quod Gal. sponitur impudicitiam, & ad eundem in hominum simul tractantur, quae, & sciendum, quod oscula, tactus, & amplexus,

Super Quaestiones centesimam quinquagesimam quartam
Articulum quartum.

IN articulo 4. eiusdem 14. q. dubia duo difficillima occurrunt. Alterum de intentione auctoris, quid intelligat auctor nomine osculi, tactus, & amplexus &c. libidinosi positi in peccata mortalia. Alterum de veritate dubij huius, An, osculum sic libidinosum causa delectationis sensibilis, quae in osculo sentitur sistendo ibi sit peccatum mortale. Est autem primi dubij ratio, quia osculum, amplexus, & tactus, dupliciter possunt dici libidinosi. Primum, ex intentione ordinantis haec ad opus malum, vel mortalem delectationem operis mali, puta, fornicationis, adulteriorij, &c. & sic non est dubium quin sint peccata mortalia quaecumque ad hoc ordinantur. Alio modo ex intentione ordinantis haec ad solam delectationem, quae in istis actibus sentitur. Constat enim oscula sic facta, infra latitudinem libidinosorum claudij: quoniam delectatio ista est delectatio secundum tactum infra latitudinem venerorum: unde & materia impudicitiae ponitur. Sed an sint libidinosi mortaliter, de quibus auctor in liera loquitur,

lectabilia quædam s'm sensum tactus, sunt s'm suam naturã actus circumstantes coitum. De amplexu quidem & contactu, patet manifestè: de osculis autem eadem apud omnes est ratio, & animalia alia, & communis, vt puro, hominum veneris actibus vacantium inclinatio, seu vltus testatur, & superius in artic. i. huius q. auctor hoc dixit: & ratione comprobat, quia natura directè hos actus ordinat ad concubitum, & ideo, posuit in eis delectationem. Hæc autem proposito, si iungatur illi vniuersali regulæ, s' Circumstantiæ actus, vt circumstantiæ sunt, habent idem motum, seu obiectum moraliter, qd habet actus quæ circumstant. Et hæc non eget probatione, quoniam nõ alter essent eiusdẽ speciei. Ex his duabus propositionibus sequitur manifestè, qd oscula, tactus, & amplexus, quatenus delectabilia quædam s'nt s'm tactu, ad vna & eandẽ delectationis speciẽ spectent, ad quam spectat delectatio cõsequens coitu, quæ circumstant, si adessent. Et hæc manifestè sequitur, qd oscula, & huiusmodi cum vxore ad concubitum matrimonialis delectationem, cum soluta ad fornicationis delectationem, cum con sanguinea ad incestus delectationem spectent. Et propterea cum vxore non sunt peccata mortalia, cum alijs autem sunt mortalia peccata. Et quoniam huic rationi potest responderi dicendo, qd habet locu in osculis, &c. qd sunt circumstantiæ coitis, non autẽ quando non sunt circumstantiæ coitis, sed secundum se, vt de ipis nunc est questio, oportet hoc excludere. Et primò excluditur per hoc, qd in prima propositione assumptum est, qd amplexus, & huiusmodi quatenus sunt delectabilia s'm tactum, sunt s'm suam naturam circumstantiæ coitis. Ex hoc enim sequitur, qd siue circumstant actu coitum, siue nõ, hæc habent naturã, qd ad bonitatem vel malitiam moralem non spectant, nisi vt circumstantiæ, ex quo sunt secundum se actus circumstantes. Et si hæc non sunt bona, vel mala moraliter, nisi vt circumstantiæ, oportet qd eiusdem bonitatis, vel malitiæ sint & secundum se, & vt circumstant actum coitis, quod est intantum. Excluditur secundo per hoc, qd actus isti quatenus secundum tactum delectabiles sunt, directè & per se ordinari iunt a natura ad concubitum, vt in alijs animalibus natura testatur. Ac per hoc quando s'nt in quantum secundum tactum delectabiles, si ordinantur ad concubitum, vel illius delectationem ex intentione operantis consummatam perfectione sui ordinis acquirunt. Si verò ex intentione operantis ab ordine ad concubitum, & illius delectationem retrahantur, ex quo tñ consentitur eis secundum illud ex quo quantum in se est, ordinantur directè ad concubitum, vel illius delectationem. s' s'm qd sunt delectabiles secundum tactum, licet non consentiantur in ipsum ordine ad concubitum, vel illius delectationem, redit ad naturam suæ speciẽ: quoniam non referre hos actus, ut delectabiles ad finem, quantum in se est, finem, non auferit illius propriam speciẽ, quia propriam speciẽ habent ex hoc, qd secundum se ordinantur ad talem finem, & non ex hoc, quod ab operante ordinantur ad talem finem, sicut de seminatione humana iupenus dictum est, qd non ex fine operantis, sed ex fine operis secundum se specificatur. Quod autem hæc sit doctrina auctoris hoc in loco, manifestatur. Primò ex hoc, quod distinguit oscula, & hmoi in duo genera, s' secundum se, & libidinosã, quæ cetera mortalia. Constat autem quod actus isti quatenus delectabiles secundum tactum, sunt libidinosi, tum quia ipse coniugalis concubitus si fiat delectationis causã, libidinosus dicitur, vt etiam in calce 2. artic. huius q. habes: tum quia cõscientiæ remorsus ac stimulus vnumquemque his irretitum sollicitat, vt reum, & non irretitum arceat, vt peccatum venerem hæc ingerens: tum quia agere hæc ob delectationem venentur persona coram alijs, ipsam talium actuum impudicitiam suo pudore attestantes. Cuius signu est, quod coniuges inter quos præsumitur, qd delectationis causã hæc exercant, cauent sibi ab huiusmodi actibus coram alijs. Secundo, patet ex ipso processu literæ, qui nil omnino valeret sine hac propositione. Oscula &c. propter delectationem ordinantur ad delectationem concubitum. Nam in litera fit ista maior, Consensus in delectatione fornicationis &c. est peccatum mortale. & subiungitur una causalis, s'nt ideo cũ oscula, & amplexus huiusmodi propter

delectationem hmoi fiant, cõsequens est, qd sint peccata mortalia. In qua propositione causalis, nisi includit illa minor. i. Oscula &c. propter delectationem ordinantur ad delectationem concubitum, nullus sensus s'm planam literæ expositionem haberetur. Dicendo namque, Et ideo cum ista fiant propter delectationem hmoi, i. concubitum antedictu, aperte supponit ista ordinari ad delectationem concubitum, vt ad finem. & confirmatur ex eo, quod statim subiungitur. s' Et sic solum dicitur libidinosã. Cõstat enim hoc nõ esse verum nisi comprehendat hæc, vt sunt quatenus delectabilia s'm tactum, quoniam sic patra cõstat claudi sub libidinosi. Ad intelligendum aut plane literam scire, qd oscula &c. dupliciter iunguntur. Primò absolute, & sic nõ significant aliquid inordinatum, & propterea possunt licite fieri in

¶ 3 Præterea. Illa quæ secundum se sunt peccata mortalia, nõquã possunt bene fieri, sed oscula, & tactus, & huiusmodi possunt quãdoque fieri absque peccato. ergo non sunt secundum se peccata mortalia.

SED CONTRA. Minus est aspectus libidinosus quã tactus, amplexus, vel osculum: sed aspectus libidinosus est peccatum mortale, secundum illud Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. ergo multò magis osculum libidinosum, & alia huiusmodi sunt peccata mortalia.

¶ Prat. Cyprianus ad Pomponiu

signum benevolentia iuxta patriæ consuetudinem, vel in signum pacis, &c. & sic sumpta excluduntur in litera ab his, quæ sunt mortalia, seu peccata mortalia ex sua speciẽ. Alio modo sumuntur, ut sunt delectabilia secundum tactu, & sic rursus nõ importat aliquid inordinatum, sicut nec concubitum humanus importat aliquid inordinatum: sed importat actus secundum naturã ordinatos ad concubitum. & propterea sequuntur in bonitate & malitia concubitum, & illius delectationem. Et propterea sicut concubitum, si sit ex libidine, est peccatum, & si ex libidine mortali, puta, cum non sua, est mortale: ita huiusmodi actus, si fiant ex libidine, sunt peccata. & si ex libidine mortali, puta, cum non sua, sunt mortalia. Et sicut concubitum ex hoc, quod fit principaliter propter delectationem, fit ex libidine: ita huiusmodi actus cum sunt propter delectationem principaliter, sunt ex libidine. Dixi autem principaliter, propter oscula coniugatorum, quæ secundum naturam ad concubitum, seu illius delectationem ordinantur: quoniam talia sic facta nullum habent peccatum, sicut nec concubitus delectabilis eorum: peccatũ aliquod est. Oportet igitur actus illos, ut delectabiles secundum tactu, ex causã reddi inordinatos. lex sine: & cũ finis sit duplex, s' operantis, & operis, de fine operis est hic sermo, ita, s' ut cũ ista ut delectabilia, quantum in se est, ordinantur ad finem mortalem, sunt mortalia: cum ad venialem, venialia. & propterea auctor oscula, & huiusmodi inter peccata mortalia ex sua causã finali collocavit. Et licet exemplum dederit de causã finali ex parte operantis in elemosyna propter hæresim, subiunxit tamen in proposito de causã finali quodammodo ex parte operantis, & quodammodo, & ex parte operis. Nam delectatio concubitum, si referatur ad osculum &c. absolute, sic est finis ex parte operantis: sed si referatur ad actus illos, ut delectabiles secundum sensum tactus, sic est finis ex parte operis. & primum quidem insinuat auctor ex exemplo dato. Secundum autem ex processu subiuncto, in quo clauditur quod peccatio horum actuum claudit in se consentium, aut in actum concubitum, aut in illius delectationem: quia consensus in delectationem horum actuum, est consensus in id quod secundum se ordinatur in concubitum, vel illius delectationem. Et sic cũ ista ordinantur secundum se ad concubitum mortale, seu illius delectationem, sunt peccata mortalia, & sic vocantur fieri ex libidine: & sub his sublimas, qd actus isti, ut s'm tactu delectabiles, cum non sua ordinantur s'm se ad fornicationem, vel eius delectationem: cum con sanguinea, ad incestum, & sic de alijs, consequens est, quod ista sic facta sint peccata mortalia. Hic mihi videtur planus literæ sensus concordans cum verbis auctoris alibi, in q. 15, de malo, ar. 20, ad ultimum. Vbi respondendo ad argumentu quod in hoc articulo ponitur primo loco, lex auctoritate Apostoli ad Ephes. 5, non replicans inter mortalia turpitudinem, dicitur qd oscula, amplexus, & tactus quia nõ sunt secundum suam speciẽ mortalia, sed solum s'm quod consequuntur ad cõsensum in actum, vel delectationem fornicationis, ideo &c. & explicando dicitur, qd hæc in quantum ordinantur in actum fornicationis, consequuntur cõsensum in fornicationem: in quantum vero ordinantur in solam delectationem, consequuntur cõsensum in delectationem, qui est peccatum mortale: & ideo utroque modo sunt peccata mortalia. Ex quibus apparet, quod consensus in solam delectationem osculorum, tactum &c. cum soluta, in-

cludit

claudit

sculis autem & amplexibus inter eos ad benevolentia & familiaritatis signa, non loquor, quia licita proculdubio sunt, excusaturque sponsa credens sponsum benevolentie causa ea facere, que honestas morum admittit fieri pro benevolentia. Secus autem de tactibus impudicis, quos non oportet exprimere. Habes quoque

lectationem huiusmodi fiant, cōsequens est quod sint peccata mortalia, & sic solum dicuntur libidinosae. Unde huiusmodi secundū quod libidinosae sunt, sunt peccata mortalia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Apost. ideo non relinquit illa tria, quia non habent nomen peccati nisi secundum quod ordinantur ad precedentia.

AD SECUNDUM Dicendum, quod oscula & tactus, quamvis secundum se non impediunt bonum prolis humanæ, procedunt tamē ex libidine, quæ est radix huiusmodi impedimenti: & ex hoc habent rationem peccati mortalis.

AD TERTIUM Dicendum, quod ratio illa concludit, quod huiusmodi non sunt peccata secundū suam speciem.

ARTICVLVS V.

Utrum pollutio nocturna sit peccatum.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod nocturna pollutio sit peccatum. Meritū enim, & demeritum habent fieri circa idem: sed dormiens potest mereri, sicut patet de Salomone, qui dormiens a Domino donum sapientie impetravit, ut dicitur 3. Reg. 3. & 2. Paralip. 1. ergo in dormiendo potest aliquis demereri, & ita uidetur quod nocturna pollutio sit peccatum.

¶ 2. Præ. Quicumque hñt usū rōnis pōt peccare, sed in dormiēdo aliquis hēt usū rōnis quia frequēter aliquis in somnis rōnatur, & prælegit unum alteri, consentiens, uel dissentiens, ergo in dormiēdo pōt aliquis peccare. Et ita pōt somnium nocturna pollutio non impeditur quin sit peccatū, cum ex genere actus sit peccatū.

¶ 3. Præ. Frustra increpatur, & instruitur qui non pōt uti, uel agere secundum rationem, uel cōtra

rationem: sed homo in somnis instruitur a Deo & increpatur, secundum illud Iob 33. Per somnium in uisione nocturna quando sopor solet occupare homines, tunc aperit aureos uirorum, & erudiens eos instruit disciplina. ergo in somnis potest aliquis agere secundum rationem, uel contra rationem: quod est bene agere uel peccare. Et sic uidetur quod nocturna pollutio sit peccatum.

SED CONTRA est, quod Aug. * dicit 12. super Gene. ad literam, Ipse phantasia, que fit in cogitatione fermocinantis, cum expressa fuerit in uisione somniantis, ut inter illam & ueram coniunctionem corporum non discernatur, continue mouetur caro, & sequitur quod eum motum sequi solet, cum hoc tā sine peccato fiat, quam sine peccato a uigilantibus dicitur, quod ut diceret sine dubio cogitatum est.

RESPON. Dicendum, quod nocturna pollutio dupliciter potest considerari. Vno modo secundum se, & hoc modo non habet rationem peccati. Omne enim peccatum dependet ex iudicio rationis, quia etiam primus motus sensualitatis non habet quod sit peccatum, nisi in quantum iudicio rationis reprimi potest; & ideo sublato iudicio rationis tollitur ratio peccati. In dormiendo autem ratio non habet liberum iudicium. Nullus enim est dormiens, qui non intendat aliquibus similitudinibus phantasmatum uelut rebus ipsis, ut patet ex his que in primo dicta sunt. Et ideo id quod agit homo dormiens, qui non habet liberum iudicium rationis, non imputatur ei ad culpam, sicut nec illud, quod agit furiosus, aut amens. Alio modo potest considerari nocturna pollutio per comparationem ad suam causam, quæ potest esse triplex. Vna quidem corporalis. Cum

quam appellauit nocturnam, quia somnus cōmuniter fit nocte. ¶ Circa conclusionem principalem. s. Pollutio nocturna nūquā est peccati, sed quandoque est sequela peccati precedentis, dubium occurrit, quo ad primam eius partem, tum quia dormiens ideo, ut uel ex somno, aut somnio, aut situ tali dormienti sequatur pollutio, non solum peccat antequam dormiat: sed in ipsa subsequente pollutione, cū pollutio illa sit uoluntaria, & procurata mediane somno: tum quia pollutio nocturna affectata in uigilia, est peccatum, & non solum sequela peccati. Probatur, quia est uoluntaria in sua causa, ita quod potest & debet homo causam huius prohibere. Nisi enim uoluntaria sint peccata, perit doctrina de uoluntario indirecte, quod imputatur agenti.

¶ Alio dicitur, quod cum dicitur in somno non posse hominem peccare, intelligitur per se, quia s. homo in somno non est dominus

¶ Super questionis centesimæ quinquagesimæ quartæ articulum quintum.

¶ In articulo 5. eiusdem q. 154 aduerte titulum, quod nomine nocturnæ pollutionis intelligit author pollutionē i somno, quam appellauit nocturnam, quia somnus cōmuniter fit nocte. ¶ Circa conclusionem principalem. s. Pollutio nocturna nūquā est peccati, sed quandoque est sequela peccati precedentis, dubium occurrit, quo ad primam eius partem, tum quia dormiens ideo, ut uel ex somno, aut somnio, aut situ tali dormienti sequatur pollutio, non solum peccat antequam dormiat: sed in ipsa subsequente pollutione, cū pollutio illa sit uoluntaria, & procurata mediane somno: tum quia pollutio nocturna affectata in uigilia, est peccatum, & non solum sequela peccati. Probatur, quia est uoluntaria in sua causa, ita quod potest & debet homo causam huius prohibere. Nisi enim uoluntaria sint peccata, perit doctrina de uoluntario indirecte, quod imputatur agenti.

¶ Alio dicitur, quod cum dicitur in somno non posse hominem peccare, intelligitur per se, quia s. homo in somno non est dominus

¶ 11. 12. c. 1. 5. intentione ordinat in medio, te mo 3.

¶ D. 8.

¶ 1. p. q. 14. ca. 8.